

Vergaderjaar 2019–2020

22 452

Internationalisering van het onderwijs

Nr. 80

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 juni 2020

Hierbij zend ik u naar aanleiding van het verzoek van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 11 juni 2020, een reactie op de brief van het Interstedelijk Studentenoverleg (hierna: ISO), waarin het rapport van de Annual International Student Survey 2020 (hierna: AISS 2020), uitgevoerd door het ISO, de Landelijke Studentenvakbond (hierna: LSVb) en European Student Network Nederland (hierna: ESN Nederland) wordt aangeboden. Aan het eind van deze brief ga ik ook nog kort in op de brief van 6 februari 2019 van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, die door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is afgehandeld (Kamerstuk 35 000 XV, nr. 90).

Eerst geef ik een algemene reactie op de bevindingen uit het rapport. Vervolgens ga ik kort in op een aantal aanbevelingen die in het rapport worden gedaan. Tenslotte geef ik een reactie op de aanbevelingen verband houdend met de COVID-19 pandemie, die in een bijlage bij het rapport AISS 2020 worden gedaan.

Reactie op het rapport en de algemene aanbevelingen

De studentenorganisaties ISO, LSVb en ESN Nederland voeren sinds 2018 een jaarlijkse verkenning uit naar de ervaringen van internationale studenten in Nederland. In de rapportage over de AISS 2020 presenteren zij de uitkomsten van een vragenlijstenonderzoek onder een steekproef van 558 internationale studenten¹. De vragen die deze studenten hebben beantwoord hebben betrekking op thema's als kwaliteit van het onderwijs, hoger onderwijsinstellingen, huisvesting, sociale inclusie, welzijn en werk.

¹ In de steekproef zijn hbo-studenten oververtegenwoordigd, er studeren echter verhoudingsgewijs meer internationale studenten in het wo dan in het hbo. Ook zijn de respondenten niet evenredig verdeeld over diverse hoger onderwijsinstellingen. Deze studie geeft derhalve geen representatief beeld.

Ik heb met interesse kennis genomen van het rapport en de aanbevelingen die daarin staan.

Nederland is een aantrekkelijke bestemming voor buitenlandse studenten. De uitkomsten van de AISS 2020 laten zien dat internationale studenten op verschillende punten positief zijn over het hoger onderwijs in Nederland. Zo geven respondenten aan dat zij over het algemeen tevreden zijn over de informatievoorziening vanuit de onderwijsinstelling over zaken als het studieprogramma, de selectieprocedure en toelatingseisen, het (studenten)leven in Nederland en studiebegeleiding. Het bieden van Engelstalige informatie door hoger onderwijsinstellingen verloopt goed. Het Nederlands hoger onderwijs is van hoge kwaliteit, en dit vormt een belangrijke factor in de aantrekkingskracht van Nederland voor internationale studenten. De resultaten van de AISS 2020 bevestigen dit beeld. De meerderheid van de respondenten in het onderzoek van de studentenorganisaties is tevreden over de kwaliteit van het onderwijs, waarbij met name de Engelse taalvaardigheid van docenten zeer positief wordt beoordeeld. Daarbij geeft een meerderheid van de bevroegde internationale studenten aan tevreden te zijn met hun sociale leven in Nederland en zijn zij positief over de toegankelijkheid van (studenten)sportverenigingen en studieverenigingen.

Naast deze positieve signalen, geven ESN Nederland, LSVb en ISO een aantal knelpunten in de situatie van internationale studenten in Nederland aan. Op basis van deze knelpunten doen zij een aantal aanbevelingen aan de hoger onderwijsinstellingen en aan het Ministerie van OCW.

Zo stellen de studentenorganisaties dat er één centrale website zou moeten zijn, waarop Engelstalige informatie over onderwerpen als werken in Nederland, recht op studiefinanciering, gezondheidszorg, het openen van een bankrekening en het inschrijven bij de gemeente voor internationale studenten terug te vinden is. Ik vind het in de eerste plaats aan instellingen om te zorgen dat de internationale studenten goed geïnformeerd zijn, niet alleen over de opleiding die ze volgen maar ook over andere relevante zaken die je tegenkomt bij het wonen en studeren in Nederland. Het is aan de instellingen om te zorgen dat zij informatie bundelen of dat studenten worden doorverwezen naar de plaats waar de relevante informatie te vinden is. Internationale studenten kunnen overigens ook terecht op de websites van de rijksoverheid, die in het Engels beschikbaar zijn.

Specifiek ten aanzien van huisvesting dringen de studentenorganisaties aan op eerlijke en tijdige communicatie, ook over een eventueel tekort aan woonruimte. Zij vragen instellingen om bij de toelating van internationale studenten rekening te houden met de beschikbare huisvesting. Ik zie dat hier al veel vooruitgang wordt geboekt door het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting. Eén van de speerpunten binnen dit actieplan is het verbeteren van de informatiepositie van (internationale) studenten. De Engelstalige variant van de campagne Wegwijs met je Huurprijs (realaboutrent.nl) heeft reeds veel studenten weten te bereiken. Op de website dutchhousingpolicy.nl wordt tevens relevante informatie omtrent huisvesting in Nederland, ook voor internationale studenten, gebundeld. Uw Kamer wordt binnenkort geïnformeerd over de voortgang van het Landelijk Actieplan Studentenhuisvesting.

De studentenorganisaties bevelen aan te zorgen voor een vorm van korting op reiskosten voor studenten, nu niet alle internationale studenten recht hebben op een studentenreisproduct. Het studentenreisproduct is niet voor alle studenten die in Nederland studeren beschikbaar. Enkel internationale studenten die op grond van de Wet studiefinanciering 2000

volledige studiefinancieringsrechten hebben zoals Nederlandse studenten die hebben (bijvoorbeeld wanneer zij volledig gelijkgesteld worden op grond van het Unierecht), hebben recht op een studentenreisvoorziening. Ik ga ervan uit dat internationale studenten tijdens hun verblijf in Nederland ondersteund worden door hun eigen land van herkomst. Dit geldt ook voor Nederlandse studenten die in het buitenland gaan studeren. Bovendien zou een uitbreiding van de reisvoorziening naar een bredere groep kosten met zich meebrengen.

De studentenorganisaties bevelen mij ook aan een (jaarlijkse) monitor op te zetten waarin de problemen waar internationale studenten tegenaan lopen in kaart worden gebracht. Ik vind het belangrijk om te monitoren hoe internationale studenten hun ervaring in Nederland en hun opleiding waarderen. Daartoe is de jaarlijkse Nationale Studentenenquête ook in het Engels beschikbaar. Tevens wordt de doelgroep internationale studenten meegenomen in de Studentenmonitor, een landelijk monitoringsonderzoek naar het welzijn van studenten in het hoger onderwijs, van het RIVM. Dit onderzoek is in voorbereiding. De resultaten van de Studentenmonitor verwacht ik in de zomer van 2021. Ik zie op dit moment geen aanleiding om daarnaast nog een monitoringinstrument op te zetten.

Reactie op COVID-19 gerelateerde aanbevelingen

Naast algemene aanbevelingen, hebben ESN Nederland, de LSVb en het ISO ook aanbevelingen gedaan met betrekking tot de situatie van internationale studenten in Nederland tijdens de coronacrisis. De studentenorganisaties geven aan dat de AISS 2020 werd afgenomen voordat de eerste maatregelen omtrent het coronavirus werden aangekondigd en dat het rapport geen specifieke informatie over de situatie tijdens de coronacrisis bevat. Op basis van de meldingen die zijn binnengekomen bij de meldpunten van de LSVb en het ISO is er in een bijlage bij het rapport ingegaan op de signalen die zij van internationale studenten ten tijde van de coronacrisis hebben ontvangen en de aanbevelingen die zij op basis hiervan doen. Hieronder ga ik daar nader op in.

Huisvestings- en financiële problematiek

Internationale studenten lopen ten gevolge van COVID-19 tegen financiële problemen aan, bijvoorbeeld doordat bijbanen wegvallen, ouders baan zekerheid verliezen of doordat wisselkoersen erg ongunstig worden. Hierdoor, zo geven de organisaties aan, kan het lastig zijn voor internationale studenten om aan de verplichting van de huur en het (instellings-)collegegeld te voldoen. De studentenorganisaties vragen daarom om extra coulantie voor internationale studenten die hun huurcontract willen opzeggen of een betalingsregeling willen treffen voor het (instellings-)collegegeld.

We zien dat studenten geraakt worden door de coronacrisis. Om te voorkomen dat (internationale) studenten door het verliezen van hun bijbaan of een onstabiele financiële situatie van ouders in financiële problemen komen, is het voor SF-gerechtigden mogelijk om bij DUO meer geld te lenen, ook met terugwerkende kracht vanaf het begin van het collegejaar. Daarnaast kunnen studenten ook collegegeldkrediet aanvragen voor het betalen van het (instellings-) collegegeld. Mocht dit onvoldoende zijn, kunnen zij contact opnemen met DUO over de mogelijkheden. DUO betracht maximale coulantie richting studenten die met financiële tegenslagen kampen door de coronamaatregelen.

Onduidelijkheid door een gebrek aan Engelstalige informatievoorziening

De studentenorganisaties geven aan dat de Engelstalige informatievoorziening omtrent de Nederlandse maatregelen tegen het coronavirus pas laat op gang kwam en dat internationale studenten hierdoor lang in onzekerheid zaten en afhankelijk waren van andere informatiebronnen. De organisaties bevelen aan om belangrijke informatie voor internationale studenten op één centrale Engelstalige website te plaatsen en actueel te houden.

Om ook internationale studenten te bereiken met de informatievoorziening van uit de overheid, zijn de antwoorden op veelgestelde vragen door studenten in het hoger onderwijs zowel in het Nederlands als Engels gepubliceerd op de webpagina's van de rijksoverheid. Beide webpagina's worden regelmatig bijgewerkt. Ook op de website van het RIVM en Nuffic kunnen studenten terecht als zij vragen hebben over o.a. gezondheid, veiligheid en verblijfsrecht.

Stress- en welzijnsklachten

In het advies geven de studentenorganisaties aan dat gevoelens van stress zijn toegenomen als gevolg van de coronacrisis en dat dit in het bijzonder voor internationale studenten zou kunnen gelden. Datzelfde geldt voor gevoelens van eenzaamheid. De organisaties stellen dat voor de preventie van stress voor alle studenten aandacht moet zijn en dat ook internationale studenten toegang moeten hebben tot (Engelstalige) studentenpsychologen. Ook na de crisis adviseren zij om te zorgen voor meer interactie tussen Nederlandse en internationale studenten, als middel tegen eenzaamheid.

Zoals de Onderwijsraad eerder aangaf in zijn tweede advies, geeft de coronacrisis het belang van de sociale functie van het onderwijs goed weer. De coronacrisis confronteert studenten met veel vragen en zorgen en treft studenten in kwetsbare posities bovengemiddeld. Ik vind het van belang dat zij de hulp kunnen krijgen die zij nodig hebben en dat ze hierin goed begeleid worden. De inzet van studiebegeleiders en studentpsychologen staat op de agenda van de werkgroep studentenwelzijn waaraan de Vereniging Hogescholen, de Vereniging van Universiteiten, studentenorganisaties en vertegenwoordigers van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport deelnemen. De Landelijke Werkgroep Studentenwelzijn vraagt extra aandacht voor deze groep studenten en doet aanbevelingen. De bevindingen van de werkgroep over de afgelopen maanden worden verzameld in een handreiking over studentenwelzijn in coronatijd, die na de zomer gereed zal zijn. Hierbij wordt ook de begeleiding van internationale studenten niet vergeten.

Brief van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 6 februari 2019

Tot slot wil ik u nog laten weten dat uw brief met kenmerk 2019D04808, met als onderwerp «Verzoek SUSP, mede namens bijna 500 Nederlandse jongeren, om aandacht voor problemen m.b.t. uitwisseling Nederlandse studenten met Canada a.g.v. aanpassing voorwaarden van WH programma», door mij destijds onder de aandacht is gebracht bij de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en dat deze kwestie is

opgelost. De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft de Tweede Kamer hierover ingelicht bij de brief van 24 april 2019 (Kamerstuk 35 000 XV, nr. 90).

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
I.K. van Engelshoven